

SAKSFRAMLEGG

Til:
Fakultetsstyret for HSL-fakultetet

Møtedato:

Sak:

Studietilbudet i teologi, videreføring og revisjon

Innstilling til vedtak:

1. *Bachelor- og masterstudiet i teologi videreføres innenfor instituttets rammer*
2. *Det må jobbes videre med å inngå hensiktsmessige eksterne samarbeid*
3. *Emneporteføljen bør gjennomgås med henblikk på å*
 - a. *øke graden av samlingsbasert og digitalisert undervisning*
 - b. *sikre at kontekstuell kunnskap om nordlige forhold inngår som del av studieprogrammet*
 - c. *sikre gjenbruk av religionsvitenskapelige emner samt vurdere bruk av relevante emner ved andre enheter*
 - d. *tilby relevante emner til lektorutdanning 8-13*
 - e. *vurdere grad av valgfrihet og innpassingsmuligheter*
4. *Den totale emneporteføljen skal ikke økes som følge av endringene*

Bakgrunn:

Bachelor i teologi har vært gjennom en utredningsprosess i 2020 og har derfor ikke hatt opptak av nye studenter for inneværende studieår, jf Universitetsstyrets vedtak i sak S47/19. Utredningen er en oppfølging av følgende vedtak i Universitetsstyret (sak S 66/16): ««Bachelorprogrammet religionsvitenskap studieretning teologi videreføres. Fakultetet må redegjøre for hvordan læringsmiljøet til studentene skal sikres. Programmet må vurderes på nytt etter tre år.»

Hovedmålet med utredningen har vært hvordan UiT kan bidra til å utdanne flere prester i og for nord. Med lave studenttall over flere år på bachelor og master i teologi bidrar UiT ikke tilstrekkelig til dette. Siden oppstarten i 1995 har studietilbudet i teologi ved UiT uteksaminert 16 kandidater. På bakgrunn av dette ba fakultetet våren 2020 AHR om å utrede alternative modeller for studietilbudet i teologi.

Fakultetet har i sin bestilling til AHR vektlagt at en eventuell omlegging av bachelorprogrammet i teologi må være tilpasset den primære studentgruppen for studiet og det må ligge til grunn en nøye vurdering av bruk og utnyttelse av interne ressurser og bruk av mulige eksterne samarbeidspartnere, fleksibilisering av studiet og eventuelt tilbud i form av etter- og videreutdanning. Presteyrket har ulike krav og alternative innganger som et eventuelt revidert studietilbud må vurderes opp mot. Et

revidert studietilbud må dessuten oppfylle alle gjeldende krav til akkreditering i universitetets kvalitetssystem for utdanning, herunder krav til fagmiljø, relevans og kontakt med avtakerfeltet og ivaretagelse og kvalitetssikring av læringsmiljøet for studentene.

Det teologiske fagmiljøet ved AHR har med utgangspunkt i fakultetets føringer utredet teologiutdanningen ved UiT. Instituttstyret ved AHR behandlet utredningen i sitt møte i juni 2020 og vedtok da følgende (sak 02-2020): «Instituttstyret støtter utredningens forslag om videreføring av utdanningen innen teologi på BA og MA-nivå. Det forutsettes at følgende tre betingelser innfris:

1. Utdanningen må tilby relevante emner til lektorutd. 8-13.
2. Det må etableres samlingsbaserte nettemner.
3. Utdanningssamarbeid må igangsettes og det gis større valgfrihet med hensyn til sammensetningen av emner.»

Utredningens forslag og innhold

I utredningen er det presentert en analyse av studentgruppen på bachelorstudiet og masterstudiet i teologi, og det er gjort rede for de ulike kvalifikasjonskravene og inngangene til presteyrket. Kvalifikasjonskravene er under utredning og diskusjon nasjonalt. Teologistudiet ved UiT kvalifiserer til presteyrket under vilkår av at fagmiljøet ved UiT har førstekompetanse i tre av teologistudiets grunnleggende disipliner.

Utredningen har videre med en gjennomgang av studietilbudet i teologi ved andre institusjoner. Studietilbudet i teologi ved UiT er særegent ved at den religionsvitenskapelige delen fokuserer på den nordnorske konteksten med samisk religions- og kirkehistorie som en viktig komponent. I utredningen vektlegges det at i utdanning av prester i nord er det sentralt at utdanningsløpet gir de uteksaminerte kandidatene tilstrekkelig kompetanse i kontekstuell kunnskap og kulturell sensitivitet. Den praktiske delen av utdanningen tas ved VID/KUN¹ i Tromsø og er delvis integrert i bachelorgradsløpet og delvis i avslutningsfasen av mastergradsløpet. En eventuell omorganisering av teologiutdanningen ved UiT bør derfor skje i samråd med VID. Utredningen åpner for at det eksempelvis kan drøftes om noe av VIDs fjernundervisningsemner kan erstatte teologiske emner ved UiT. Det kan også på sikt være mulig at kravene til språk endres på slik at teologistudiet etter hvert kan ha med undervisning i færre språk enn det som nå kreves.

Analysen av teologistudentene ved UiT viser at det er en stor andel fjernstudenter. Rundt halvparten av studentene har bosted Tromsø. Det må her bemerkes at det ikke framkommer om studentene som ikke bor i Tromsø, likevel befinner seg i Tromsø i studietiden, men har en annen folkeregistrert adresse. Mer nettbasert undervisning vil uansett kunne nå en bredere studentgruppe og i utredningen går det fram at tilrettelegging for fjernstudenter kan oppnås ved en kombinasjon av videoforelesninger, innleveringsoppgaver og samlingsbasert undervisning.

Den kontekstuelle kunnskapen må regnes som en sentral del av teologistudiet ved UiT og i utredningen pekes det på denne kan styrkes ved å ha åpne for at godkjent studieløp har med emner innen etikk, emner fra Samisk senter eller emner i urfolksfilosofi fra Samisk høyskole.

Utredningen presenterer tre ulike modeller for et framtidig programdesign for teologistudiet:

¹ Kirkelig utdanningssenter i nord (KUN) er fra 2018 lagt inn under VID vitenskapelige høyskole

- 1) Endring av emneporteføljen ved at språkundervisning tilbys eksternt gjennom nettstudier og gjennom å åpne for at flere emner kan godkjennes som del av bachelor- og mastergrad.
- 2) Tilby kun bachelorstudium i teologi og ikke en masterutdanning.
- 3) Større innslag av samarbeid med eksterne institusjoner om undervisningstilbudet

Fagmiljøet vurderer i utredningen at modell 1 og 3 begge vil kunne bidra til å utdanne flere prester og at disse modellene også kan kombineres. Modell 2 vil trolig gjøre det mindre interessant for potensielle studenter å starte på presteutdanning ved UiT og denne anbefales ikke i utredningen. Det vises til at studentenes primære motivasjon erfaringsvis er å komme ut i prestatjeneste. Rekrutteringen til bachelorstudiet i teologi ved UiT vil derfor, ifølge utredningen, trolig svekkes dersom det ikke også tilbys masterutdanning i teologi.

Ressursbruken vil ifølge utredningen utgjøre en viktig ramme for hva slags programdesign som velges framover. Det pekes på at det ut fra dette må vurderes fire alternativer: 1) Erstatte emner som teologifaget allerede betjener ved å opprette nye emner; 2) primært erstatte religionsvitenskapelige emner med andre og mer relevante religionsvitenskapelige emner; eller 3) vurdere å integrere emner fra andre fagmiljøer, som filosofi og emner tilbudt av Samisk senter; 4) gjøre bruk av samarbeid, særlig i tilfeller hvor det er ressursbesparende. Det må også tas hensyn at eventuelle nett-tilpassede tilbud må være innenfor den økonomiske ressursrammen.

I utredningen anbefales det at den videre prosessen med å videreutvikle teologistudiet fokuserer på følgende:

- 1) Øke relevansen av studiet og anbefaler derfor at emneporteføljen gjennomgås
- 2) Utvikle nettbaserte emner
- 3) Vurdere å inngå samarbeid med andre teologiske institusjoner

Dekanens vurderinger

Dekanen vil takke fagmiljøet ved AHR for en god utredning av teologistudiene ved UiT. Utredningen danner et godt grunnlag for videre veivalg og utvikling av bachelorprogrammet og masterprogrammet i teologi, og innføring av nettbasert undervisning forsøkes ut allerede høsten 2020. Fakultetet har oversendt AHR noen utfyllende spørsmål for å supplere informasjonen som er framkommet i utredningen og saksframlegget til instituttstyret (vedlagt). Dekanen vil i det følgende redegjøre for noen muligheter, utfordringer og forutsetninger for videreføring av teologiutdanningen.

Ressursbruk

Et viktig moment i vurderingen av hvorvidt teologistudiet skal videreføres, og i hvilken form, er ressursssituasjonen knyttet til studiet og instituttet. Instituttet er i forbindelse med utredningen bedt av fakultetet om å nøye vurdere bruk og utnyttelse av interne ressurser. Utredningen tar opp noen ressursmessige forutsetninger som vil adresseres i det følgende. I instituttstyresaken behandlet av instituttstyret 12. juni fremgår det imidlertid i liten grad hvordan en videreføring og revidering av studiet har innvirkning på den totale ressursssituasjonen for instituttet. Dekanen forutsetter at alle endringer ivaretas innenfor instituttets ramme, og vil i det videre kommentere noen forhold spesielt.

I utfyllende tilbakemelding til fakultet redegjør instituttet for at en videreføring og revisjon av studiet ikke vil medføre endringer i det som utgjør fagmiljøet for studiet. Instituttet skriver at «bemanningsplanen for teologi og religionsvitenskap har vært 3 stillinger ved hver av seksjonene. Det er krevende å dekke undervisningen særlig grunnet ulike fristillinger fra undervisning. Dette er FoU-terminer fra UiT og undervisningsfri grunnet ulike forskningsprosjekt. Ved frikjøp fra f.eks. NFR kan vi hente vikarer, men for frikjøp uten økonomisk kompensasjon er det mer komplisert.»

Videre sier instituttet at «når det gjelder revideringen av teologi-programmet så vil ikke nettbasert undervisning påvirke bemanningsplanen i særlig grad. Men den vil forhåpentligvis påvirke instituttets mulighet til å dekke undervisningsbehovene på en god måte. Det viktigste vil være samarbeidet med andre institusjoner/institutt. Umiddelbart er det samarbeidet med VID om hellenistisk gresk og hebraisk som vil gjøre det lettere å få undervisningskabalen til å gå opp. Disse to emnene utgjør til sammen 40 studiepoeng. Det er for høstsemesteret 2020 etablert et pilotprosjekt hvor studentene ved teologiprogrammet følger et nettbasert undervisningsopplegg for hellenistisk gresk. Nettundervisningen utgjør halve emnet, den øvrige halvparten gjennomføres i Tromsø og eksamen (for alle 20 studiepoengene) gjennomføres og bokføres i Tromsø. Instituttet vil evaluere opplegget og finne en god løsning for høstsemesteret 2021 da hebraisk skal gjennomføres.» Dekanen mener at instituttet her viser til tiltak som på sikt vi kunne bidra til å bedre ressursituasjonen knyttet til studietilbudet. Dekanen forutsetter imidlertid at alle ekstra kostander knyttet til eksterne samarbeid dekkes av interne ressurser.

Det er også redegjort for at den ene stillingsressursen knyttet til teologi vil avgå med pensjon og at denne ikke vil erstattes, men at ressurser fra seksjon for religionsvitenskap i større grad vil benyttes inn i undervisningen på teologiske emner. Det fremgår ikke av korrespondansen hvorvidt dette påvirker kravet om førstekompetanse i tre av teologistudiets grunnleggende disipliner (nevnt innledningsvis), og fakultetet forutsetter at dette fortsatt er oppfylt.

Dekanen anser at instituttet med dette på tilfredsstillende vis har redegjort for hvordan studiet i framtiden kan ivaretas av eksisterende ressurser ved instituttet.

Studenttall og kandidatproduksjon

Gjennomføringsgraden for bachelorprogrammet i teologi ved UiT har forbedret seg de siste tre årene programmet var tilbudt. Studiepoengproduksjonen, målt i heltidsekvivalenter (60 studiepoeng/år), økte fra å være 0,17 i 2017 til å bli 3,3 i 2018 og 6,5 i 2019 ifølge den nasjonale studentdatabasen DBH. Dette tyder på flere heltidsstudenter ved bachelorprogrammet i teologi enn tidligere. I 2019 ble det uteksaminert 3 kandidater fra BA-teologi ifølge databasen Tableau. I 2017 og 2018 oppgir Tableau at det ble uteksaminert en kandidat årlig i på bachelorprogrammet i religionsvitenskap, studieretning teologi. Til sammenligning oppgir Tableau at det i 2017-2019 ikke var noen uteksaminerte bachelorkandidater i religionsvitenskap (studieretning religionsvitenskap) ved UiT.

Bachelorstudiet har tatt opp 6 studenter i 2018 og 5 studenter i 2019, mens masterstudiet har 6 registrerte studenter (tall på studenter som er registrert på studiet uavhengig av når de startet på studiet). Også dette er høyere tall enn tidligere. Dekanen mener at disse forholdene kombinert med en forbedret tilpasning av studieprogrammet til studentgruppen og avtakerfeltet, som utredningen nå har beredt grunnen for, gir gode forutsetninger at antallet kandidater med en masterutdanning i teologi kan øke i årene framover.

Vurdering av akkrediteringskrav

Fra februar 2017 ble krav til studieplaner og fagmiljø innskjerpet i nasjonale forskrifter for studiekvalitet og i forskrifter for akkreditering av studier. I den forbindelse ble gjeldende studieplan for bachelor i teologi vurdert å oppfylle akkrediteringskravene, og selv om det per nå ikke er lagt fram en revidert studieplan for studiet vil endringene være av en slik karakter at reakkrediteringen fra 2017 er vurdert fortsatt å gjelde for dette studieprogrammet.

Programdesign og læringsmiljø

Studieprogrammene i teologi må, også i tiden framover, utformes med spesielt blikk på samfunnsoppdraget med å utdanne flere prester i nord. Kontekstuell kunnskap og kulturell sensitivitet har stått sentralt i studietilbudet i teologi ved UiT, og dekanen anser at det er av stor betydning at denne vektleggingen videreføres. Som det er vist til tidligere, trekker utredningen fram noen muligheter for hvordan dette kan videreføres i studiet, også uavhengig av den stillingsressursen som har hatt dette som et spesielt fokus. Dekanen anbefaler at instituttet jobber videre med flere av de forslagene som fremkommer av utredningen.

Instituttstyret har vedtatt at det skal «gis større valgfrihet med hensyn til sammensetningen av emner». Ifølge instituttet handler dette i stor grad om at det skal kunne innpasses emner, både fra tidligere utdanningsløp og fra eksterne samarbeidspartnere. Dette henger igjen sammen med å legge bedre til rette for det som er den primære studentgruppen for studiet (studenter som er i sitt andre studieløp). Dekanen mener dette kan være et godt grep, men vil også påpeke at en modell der det åpnes for større innslag av valgfrie emner må vurderes nøye opp mot hensynet til at studentgruppene ikke blir for små i emnene som tilbys som del av studieprogrammet. I tråd med forslag i utredningen mener dekanen derfor at emneporteføljen bør gjennomgå med sikte på å ivareta både perspektivene om kontekstuell kunnskap nevnt over og valgfrihet som gir mulighet for innpassinger. Samtidig må det sikres at den totale emneporteføljen, og dermed undervisningsbelastningen, ikke øker. Det må videre sikres god bruk av emner på tvers av utdanningene i teologi og religionsvitenskap og det må, i tråd med instituttstyrets vedtak, sikres at det tilbys relevante emner til lektorutdanningen.

Videre vurderer dekanen at en delvis omlegging til nettstudier og fellesemner som gis i samarbeid med eksterne samarbeidspartner i tillegg til å ha ressursmessige gevinster, vil være positivt for læringsmiljøet ved at studentene møter et større fagmiljø. Det kan også fungere som en god tilrettelegging for studentgruppen som består av mange studenter som ikke bor i Tromsø. Som nevnt tidligere er instituttet allerede i gang med noen pilotprosjekt og det blir viktig å følge disse opp med sikte på en mer permanent organisering som ivaretar forutsigbarhet knyttet til forhold knyttet til både ressursituasjonen og læringsmiljøet for studentene.

Med utgangspunkt i ovenstående vurderinger vil dekanen anbefale at bachelor- og masterstudiet i teologi videreføres innenfor instituttets rammer. Dekanen anser det som avgjørende at fagmiljøet fortsetter samarbeidet med avtakerfeltet både i rekrutteringsøyemed og for å sikre nærhet til praksisfeltet. Anbefalinger fra utredningen om eksterne samarbeid og digitalisering må følges opp videre av instituttet, og det totale programdesignet og emneporteføljen må vurderes i tråd med anbefalinger gitt i saken.

Sonni Olsen
dekan

Frode G. Larsen
fakultetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: seniorrådgiver Hilde-Gunn Løndal, assisterende fakultetsdirektør Julia H. Sempler

Vedlegg 1: Bestilling til instituttet

Vedlegg 2: Styrebehandling instituttstyret

Vedlegg 3: Utredning teologi

Vedlegg 4: Tilleggsinformasjon fra AHR